Confesiunile Sfântului Augustin

Introducere - Traducere - Note: Andreas Daleziou Doctor în Filosofie

Sursa: Din cartea: „Sfântul Augustin: «Confesiunile»”. Publicație: Good Press Office

Republicat de pe: http://eisdoxantheou-gk.blogspot.gr/2010/01/blog-post_06.html

Misterul lacrimilor

Și acum, o, Dumnezeul meu, toate acestea sunt departe. Timpul mi-a vindecat rana. Pot eu, apropiindu-mi urechea inimii de gura Ta, să înțeleg de ce lacrimile sunt atât de dulci pentru cei nefericiți? Deși ești omniprezent, ai vrea să alungi nefericirea noastră departe de Tine? Te aduni Tu la Tine, în timp ce noi suntem măturați de valurile încercărilor vieții?

Suspine, suspine, lacrimi, tânguiri. Cum culegem roade dulci din aceste amărăciuni? Este acest rod dulce pentru că nădăjduim că Tu ne vei auzi? Acesta este cazul rugăciunilor noastre, la baza cărora se află dorința de a ajunge la pragul tronului Tău. Dar se poate spune același lucru și despre durerea cauzată de pierderea unei persoane dragi, despre durerea care mă chinuia atunci? Nu speram să-l văd viu. Așadar, nu am cerut eu cu lacrimile mele învierea prietenului meu? Am plâns și am suspinat pentru că nu mai eram fericit, pentru că îmi pierdusem bucuria. Putem spune că lacrimile sunt amare în sine, dar că sunt și dulci, din cauza dezgustului pe care ni-l provoacă obiectele multor plăceri ale noastre și din moment ce nu simțim decât aversiune față de ele?

Dar de ce vorbesc despre toate acestea? Nu este vorba despre rezolvarea problemelor, ci despre mărturisirea Ta, Dumnezeul meu.

Așadar, eram nefericit. Fiecare suflet este nefericit atunci când este legat prin iubire de creaturi efemere și suferă îngrozitor când le pierde. Și atunci simte nenorocirea care îl chinuie, înainte de a le pierde.

Așa era starea mea pe atunci. Vărsam lacrimi amare și găseam plăcere în amărăciune. Până în acest punct fusesem nefericit. Și totuși, această viață, cu dramatismul misterului meu, îmi era mai dragă decât prietenul meu. Îmi doream să o schimb, dar nu să o pierd și mă îndoiesc că, de dragul ei, am consimțit să imit exemplul lui Oreste și Pilade - dacă și acesta nu este un basm - care au preferat să moară decât să fie separați unul de celălalt, pentru că despărțirea lor mi se părea mai cumplită decât moartea. Cred că, cu cât îl iubeam mai mult, cu atât uram și mă temeam mai mult de moarte, care venise asupra lui ca un dușman teribil și nemilos, dornic să devoreze toți oamenii, așa cum îl devoră pe prietenul meu. Acest sentiment îmi domina atunci sufletul.

O, Dumnezeul meu, privește inima mea și privește secretul ei. Vezi amintirile mele gravate pe ea, o, speranța mea, Tu, care speli petele unor astfel de devoțiuni, care îmi îndrepți privirea spre Tine și îmi eliberezi trupul de aceste lanțuri.

Am fost uimit să văd alți muritori în viață, din moment ce el murise, ca și cum n-ar muri niciodată, și am fost și mai uimit că eram în viață, din moment ce el nu mai era în viață. Cât de frumoasă este acea frază a poetului, care, vorbind despre prietenul său, îl numește „jumătate din sufletul său”. O, da, simțeam că sufletul lui și sufletul meu erau un singur suflet în două trupuri. De aceea viața mea era teribilă. Nu voiam să mai trăiesc, din moment ce eul meu fusese redus la jumătate. De aceea nu voiam să mor, pentru ca cel pe care l-am iubit atât de mult să nu moară complet.

Complexitățile ambiției

Am dorit cu lăcomie glorie, onoruri, profituri, viață conjugală, iar Tu ai râs de mine. Aceste pasiuni m-au aruncat într-o confuzie teribilă. Nu ai fost bun cu mine, cu atât mai mult cu cât mi-ai permis să găsesc o bucurie mai mare în ceea ce nu erai Tu.

Privește inima mea, Doamne, Tu care ai meritat amintirile și mărturisirea mea.

Cât de nefericită eram! Îmi înconjurați sufletul în rana lui deschisă, astfel încât să abandoneze totul și să se întoarcă către Tine, care ești mai presus de toate și fără Tine nu ar fi nimic. Cât de nefericită eram și cum m-ați ajutat să-mi simt nenorocirea! Era ziua în care mă pregăteam să recit un elogiu Împăratului. Intenționam să enumăr o serie de minciuni, iar aceste minciuni au atras aplauzele ascultătorilor, care nu erau deloc victime. Acest gând mi-a zguduit inima, care ardea sub influența acelor reflecții care o consumau.

Odată, trecând pe o stradă din Milano, am întâlnit un cerșetor, beat, vesel și fericit. Am oftat și le-am remarcat prietenilor noștri în ce nenorociri ne aruncă nebuniile noastre. În ciuda tuturor eforturilor, muncilor și trudelor noastre, ce altceva căutăm, din moment ce târâm greutatea pasiunilor noastre sub jugul infidelității noastre, decât să ajungem la acea veselie sigură, pe care cerșetorul a dobândit-o înaintea noastră, sau pe care noi nu o vom dobândi niciodată? Ceea ce cerșetorul a realizat datorită banilor trecătorilor, adică bucuria fericirii trecătoare, eu am căutat pe căi anevoioase și în o mie de manevre. Fără îndoială, el nu era cu adevărat fericit, dar eu căutam cu întreprinderile mele ambițioase o fericire și mai puțin stabilă. Cu siguranță, el era foarte vesel, în timp ce eu eram sub puterea anxietății. El era foarte calm, în timp ce eu eram foarte neliniștit. Dacă cineva m-ar întreba: ce preferi, să fii posedat de tristețe sau de bucurie? Aș vota pentru bucurie. Dar dacă întrebarea mi s-ar adresa: ce ai prefera, să fii ca cerșetorul sau să rămâi ceea ce ești, aș răspunde să rămâi ceea ce sunt. Dar de ce? Din cauza perversiunii mele? Din cauza adevărului? Nu ar fi trebuit să mă cred superior pentru că eram mai înțelept decât cerșetorul, întrucât cunoașterea nu-mi dădea o plăcere mai mare și pentru că prin cunoaștere găseam mijloacele de a le face pe plac oamenilor, nu de a-i învăța, ci pur și simplu de a le face pe plac.

Departe de sufletul meu sunt cei care îi spun că „fericirea este subiectivă. Cerșetorul și-a găsit fericirea în beție, Tu ai vrut să o găsești în glorie”. Dar în ce glorie, o, Dumnezeul meu! În glorie care nu era în Tine. Bucuria cerșetorului nu era reală, dar nici gloria mea nu era glorie reală și îmi tulbura și mai mult spiritul. În aceeași noapte, cerșetorul își va adormi beția. Eu dormisem și mă trezeam, și dormeam și mă trezeam din nou cu beția mea. Și pentru cât timp, o, Dumnezeul meu? Da, fericirea este subiectivă, recunosc, dar bucuria sfintelor speranțe este incomparabil mai mare decât fericirea în deșertăciune. Dar atunci exista o diferență reală între mine și cerșetor. El era, fără îndoială, mai fericit decât mine, căci el era vesel, în timp ce eu eram consumată de gânduri. Dar el era mai fericit

pentru că își procurase vinul, urându-i dăruitorului bucurie și fericire, în timp ce eu îmi căutam gloria mințind.

Am vorbit adesea cu prietenii mei despre astfel de lucruri și de multe ori, în situații similare, m-am studiat pe mine însumi ca să aflu unde mă aflam și am constatat că situația mea era proastă.

Am suferit pentru asta și mi-am îndoit nenorocirea. Orice fericire mi-ar fi surâs, nu am putut să-mi întind mâna spre ea, pentru că și-a întins aripile departe de mine înainte să o pot prinde.

Unde Îl putem găsi pe Dumnezeu?

Unde Te-am găsit atunci ca să Te cunosc? Căci înainte să Te cunosc, nu erai în memoria mea. Unde Te-am găsit atunci, dacă nu în Tine Însuși, deasupra mea? Dar nu există spațiu și putem merge mai departe fără să găsim vreodată spațiu? Tu ești, o, Adevăr, pretutindeni. Tu domnești peste toți cei care Te consultă și răspunzi la diversele întrebări ale fiecăruia care Te consultă în același timp. Tu răspunzi clar, dar nu toți Te înțeleg clar. Toți Te consultă pentru ceea ce vor să știe, dar nu toți aud ceea ce își doresc. Cel mai bun dintre slujitorii Tăi este cel care nu cere să audă ceea ce nu își dorește, ci mai degrabă dorește ceea ce a auzit de la Tine.

Cum fascinează frumusețea lui Dumnezeu

Târziu Te-am iubit, frumusețe, atât de veche și atât de nouă! Târziu Te-am iubit! Tu erai în lumea mea interioară și eu eram în afara mea. În afara mea Te-am căutat, împrăștiat printre frumoasele Tale creații și căutând frumusețea creaturilor Tale cu diformitatea mea. Tu erai cu mine, dar eu nu eram cu Tine. Și acele creaturi m-au ținut departe de Tine, care nu aș exista dacă nu ar fi existat în Tine. Și Tu m-ai chemat și mi-ai frânt surditatea și ai strălucit și ai strălucit și mi-ai desfătat orbirea. Tu ai împrăștiat un parfum voluptos și l-am respirat, iar dorința mea s-a îndreptat spre Tine. Te-am gustat și am simțit foame și sete de Tine. M-ai atins și ard după pacea Ta.

„Ia-l și citește-l!”

Spuneam aceste lucruri și plângeam cu cea mai amară durere în inimă. Apoi am auzit o voce dintr-o casă vecină, vocea unui băiat sau a unei fete, nu știu, o voce care cânta și repeta: „Ia și citește! Ia și citește!” Imediat, schimbându-mi înfățișarea feței, mi-am concentrat atenția să-mi amintesc dacă exista vreun joc în care copiii spuneau aceste cuvinte, dar nu se întâmpla să aud nicăieri un astfel de joc. Așa că, după ce mi-am stăpânit impulsul lacrimilor, m-am ridicat și am interpretat acea voce exclusiv ca o poruncă divină, să deschid cartea sfântă și să citesc primul capitol care avea să-mi cadă în ochi. Căci auzisem despre Antonie că a fost îndemnat de un pasaj din Evanghelie, pe care l-a citit din întâmplare, ca și cum i s-ar fi adresat lui însuși: „Du-te, vinde ce ai și dă săracilor și strânge comoară în cer și vino și urmează-mi”, iar acest oracol l-a convertit imediat la Tine.

Astfel încurajat, m-am întors unde era Alypius și unde, după ce mă retrăsesem de acolo, lăsasem cartea Apostolului. Am apucat-o, am deschis-o și am citit primul capitol, spre care mi s-au îndreptat ochii: „Nu vă veseliți, nu vă îmbătați, nu vă uitați la desfrânare, nu vă certați, nu fiți geloși; ci îmbrăcați-vă în Domnul Iisus Hristos și nu purtați grijă de poftele firii pământești.” Nu am vrut să citesc mai mult și nici nu a fost nevoie. După încheierea acestui îndemn, o lumină de certitudine s-a revărsat în inima mea, care a risipit tot întunericul îndoielii mele.

Tirania obiceiului

Când slujitorul Tău Simplician mi-a povestit despre Victorinus povestea convertirii sale, am fost cuprins de o dorință puternică de a-l imit. Când a adăugat că pe vremea împăratului Iulian, când predarea literelor și a retoricii era interzisă creștinilor prin decret, Victorinus s-a supus întru totul legii și a preferat să abandoneze palabrele Școlii sale decât Cuvântul Tău, „care a devenit un nebun cu limba pruncilor”. Și mi s-a părut nu atât mai hotărât, cât mai fericit, deoarece a găsit în acest fel ocazia să-Ți dedice întregul timp. O astfel de ocazie mi-am dorit și eu, deoarece eram legat nu cu lanțuri străine, ci cu lanțurile propriei mele voințe. Vrăjmașul mi-a ținut voința în frâu și a făurit lanțuri, și iată, sunt prizonier. Căci

pasiunea se naște dintr-o voință pervertită, obiceiul se naște din supunerea față de pasiune, iar necesitatea se naște din lipsa de reacție la obicei. Pentru toate aceste verigile împletite, într-un fel pe care l-am numit lanț, pasiunea m-a ținut într-o sclavie grea. Așa că noua voință, care a început să încolțească în mine, de a Te adora cu altruism, de a mă bucura de Tine, o, Dumnezeul meu, singura mea bucurie sigură, nu a fost încă capabilă să învingă puterea cronică a vechii mele voințe.

Astfel, două voințe se luptau în mine, una veche, cealaltă nouă, una carnală, cealaltă spirituală, una împotriva celeilalte și, concurând una cu cealaltă, îmi străbăteau sufletul.

În felul acesta, experimentând pe mine însumi, am înțeles pasajul pe care îl citisem: „Carnea poftește împotriva duhului, iar duhul împotriva cărnii”. Mă aflam încă sub stăpânirea a două voințe, dar eul meu era mai aproape de cea pe care o dezaprobam. Acum, de fapt, eul meu nu se afla în a doua voință, pentru că sufeream această voință mai mult din constrângere decât pentru că i-am cedat de bunăvoie. Totuși, obiceiul, care era mai puternic împotriva mea, se năștea din mine, pentru că ceea ce mă ducea acolo unde nu voiam să fiu condus era voința mea. Și cine ar putea nega cu sinceritate acest lucru, din moment ce pedeapsa urmează în mod legitim păcatului? Și nu mai exista pentru mine acea învățătură care îmi permitea odinioară să presupun că, dacă nu-mi disprețuiam încă vârsta, pentru a deveni al Tău prin vindecare, o făceam pentru că nu eram încă sigur că am simțit adevărul. Nu! Acum eram absolut sigur de asta. Dar, mereu legat cu lanțuri, aici jos pe pământ, nu voiam să-Ți slujesc și mă temeam să fiu eliberat de legăturile mele la fel de mult cum ar trebui să te temi de legături.

Astfel, greutatea veacului apăsa dulce asupra mea ca într-un vis, iar gândurile mele erau ca acelea care încearcă să se trezească, dar, copleșiți de somnul lor, se cufundă la loc în el. Și precum nimeni nu vrea să doarmă veșnic - o minte sănătoasă preferă veghea somnului - și totuși, când o somnolență grea apasă mădularele, oamenii amână timpul scuturării somnului și se bucură de somn, deși ceasul vegherii a venit deja, tot așa eram sigur că ar fi mai bine să mă dedic iubirii Tale decât să mă las pradă pasiunii mele. Îmi plăcea, iubirea Ta m-a cucerit, dar îmi iubeam patima care mă stăpânea. Nu am putut da niciun răspuns când mi-ai spus: „Scoală-te, omule care șezi jos, și înalță-te din morți, și Hristos ți se va arăta.” Mi-ai arătat adevărul Tău peste tot, iar adevărul Tău m-a supus și nu am mai putut răspunde decât cu cuvinte blânde și

somnoroase. „Îndată! Îndată! Stai puțin!” Dar această imediată și imediată nu venea imediată și imediată. În zadar am „convins omul dinăuntru de legea Ta”, întrucât o altă lege din mădularele mele se lupta „împotriva legii minții mele și mă prindea sub legea păcatului”, care era în mădularele mele. Legea păcatului este șantajul obiceiului care seduce și domină sufletul, deoarece acesta este supus de bunăvoie. „Nenorocitul de mine, cine mă va izbăvi de trupul acestei morți, dacă nu harul Tău, prin Iisus Hristos, Domnul nostru?”

Cum m-ai eliberat de lanțurile plăcerii trupești, care mă țineau încătușat, și de robia treburilor lumești, o voi povesti, o voi mărturisi spre slava Ta, „Doamne, ajutorul și izbăvitorul meu”.

Îmi trăiam viața obișnuită. Neliniștea mea creștea și în fiecare zi îmi îndreptam dorințele către Tine. Mergeam la Biserica Ta, atât cât îmi permiteau îndeletnicirile mele, sub care oftam. Alypius, când a fost eliberat din funcția sa judecătorească, după ce a servit ca președinte al judecătorului pentru a treia oară, era lângă mine și aștepta ca cineva să-i vândă din nou sfaturile, așa cum vindeam și eu retorică, din moment ce era posibil să o înveți. Nevridius, datorită prieteniei noastre, l-a ajutat să-l învețe pe iubitul nostru, Verecundus, cetățean și gramatician din Milano, care dorea cu ardoare și cerea, prin dreptul prieteniei, pe cineva din grupul său să-i ofere un ajutor sincer, de care avea atâta nevoie. Și Nevridius nu a fost condus la această decizie de dorința de profit - ar fi putut, dacă ar fi vrut, să beneficieze de predarea Literelor pentru a câștiga - ci, cu bunătatea sa obligatorie, prietenul atât de dulce și drag nu a vrut să refuze cererea noastră. Întrucât nu evita compania marilor oameni ai secolului și, prin urmare, orice neliniște a spiritului său, pe care dorea să o aibă liberă, asigurându-și în ea cât mai mult timp pentru cercetare, lectură și conversații legate de înțelepciune, a acționat cu mare înțelepciune.

Durerea Monicăi

Dar motivul pentru care am părăsit Cartagina, Tu l-ai știut, o, Dumnezeul meu, fără să mi-l dezvălui mie și mamei mele. Despărțirea mi-a sfâșiat inima. Ea m-a însoțit până la țărm. S-a aruncat asupra mea și m-a îmbrățișat convulsiv, ca să mă țină în brațe sau să plece cu mine. Dar am înșelat-o, prefăcându-mă că îmi era imposibil să abandonez o prietenă de-a mea, care aștepta un vânt prielnic pentru a pleca. Am mințit-o pe mama

mea, și pe o astfel de mamă, pe deasupra. Dar chiar și această milostivire a Ta m-a iertat. M-ai protejat de apele mării, în ciuda petelor mele oribile, ca să mă conduci la apele harului Tău, unde să-mi spel păcatele și astfel ca torentul lacrimilor mamei mele, care sub ochii Tăi udau pământul în fiecare zi, să înceteze.

Nu voia să mă părăsească în niciun fel și cu mare greu am reușit să o conving să petreacă noaptea într-o capelă dedicată fericitului Ciprian, foarte aproape de barca noastră. În aceeași noapte am plecat în secret, iar nefericita mea mamă a rămas înăuntru, în biserică, ca să se roage și să plângă.

Ce a cerut ea, o, Dumnezeul meu, cu atâtea lacrimi, decât să mă împiedici să-mi încredințez trupul valurilor? Dar, după un plan profund al Tău, deși auziseși punctul principal al implorării materne, ai trecut cu vederea dorința ei, pentru ca, cu ajutorul Tău, să pot deveni ceea ce mama mea și-a dorit să fiu în fiecare zi.

Vântul a început să sufle, pânzele s-au umflat cu aer și repede țărmul a dispărut din vederea mea, în timp ce mama mea, furioasă, Ți-a umplut neîncetat urechile cu strigăte și gemete în disperarea ei. Căci ai folosit momeala patimilor pentru a-mi dezrădăcina patimile, iar durerea trupească excesivă a mamei mele a fost pedepsită pe bună dreptate sub biciul durerilor. Ea a vrut să mă aibă lângă ea, ca toate mamele, dar ea mai mult decât multe alte mame și nu putea bănui bucuria pe care i-o pregăteai nici măcar cu această despărțire. De aceea a plâns și a transpirat. Și această durere sfâșietoare i s-a revelat în această moștenire a Evei, întrucât a căutat cu suspine ceea ce a zămislit cu suspine. Fără să mă învinovățească pentru viclenia și cruzimea mea, a început din nou să se roage pentru mine și să se ocupe de treburile ei casnice obișnuite, în timp ce eu am navigat spre Roma.

Iubirea naturală a oamenilor pentru adevăr, care este plină de ură doar atunci când se opune pasiunilor oamenilor.

Nu este sigur, așadar, că toți doresc să fie fericiți, întrucât cei care nu se bucură de Tine, care ești singura fericire, fără îndoială nu vor să fie fericiți. Sau mai degrabă, toți își doresc acest lucru, dar pentru că „trupul poftește împotriva Duhului, iar Duhul împotriva trupului; și acestea sunt

potrivnice unele altora, așa că nu pot face lucrurile pe care le doresc”, ei se îndreaptă spre acele lucruri prin care pot fi fericiți, pentru că ceea ce pot, nu doresc cu o voință atât de puternică încât să le poată obține.

Îi întreb pe toți dacă preferă bucuria adevărului bucuriei minciunii și nu ezită să răspundă că preferă adevărul, așa cum nu ezită să mărturisească că vor să fie fericiți. Prin urmare, o viață fericită este deja bucurie pentru adevăr, este deci bucurie pentru Tine, care ești adevărul, o, Dumnezeul meu, luminarea și mântuitorul feței mele. Toată lumea își dorește o viață fericită, care este singura fericire adevărată. Toată lumea tânjește după bucuria pentru adevăr.

Am văzut mulți care au vrut să înșele, dar n-am văzut pe nimeni care să fi vrut să fie înșelat. Unde au învățat atunci această viață fericită, dacă nu unde au învățat adevărul? Căci, din moment ce nu vor să fie înșelați, ei iubesc chiar acest adevăr, din moment ce nu iubesc viața fericită, care nu este altceva decât bucuria adevărului, ei iubesc chiar acest adevăr, pe care nu l-ar iubi dacă nu l-ar avea în memorie.

De ce atunci nu se bucură de asta? De ce nu sunt fericiți? De ce sunt mai ocupați cu alte lucruri, care îi fac mai nefericiți decât cu acel bine de care își amintesc vag, care îi face fericiți? „Încă puțină vreme este lumina cu oamenii”. Să umble, să umble, „ca să nu-i cuprindă întunericul”.

Dar de ce adevărul naște ură? De ce a devenit omul dușmanul Tău predicând adevărul, deși toată lumea iubește viața fericită, care nu este altceva decât bucurie în adevăr? Oare pentru că iubesc adevărul în așa fel încât își doresc ca ceea ce iubesc să fie adevărat? Și pentru că nu vor să fie înșelați, nu vor să fie controlați prin înșelăciune? Așadar, urăsc adevărul din cauza a ceea ce percep ca adevăr. Îl iubesc atunci când strălucește în ochii lor și îl urăsc atunci când îi condamnă.

Căci, dorind în același timp să nu fie înșelați și să-i înșele pe alții, ei iubesc adevărul atunci când li se descoperă și îl urăsc atunci când îi denunță. Dar își vor primi răsplata, și pentru că nu vor să fie descoperiți de adevăr, acesta li se va descoperi împotriva voinței lor și nu li se va descoperi.

Iată, iată sufletul omenesc. Iată cum vrea să se ascundă orb și schilod, obraznic și rușinos, dar nu vrea să se ascundă nimic în el. Cu toate acestea, deși este atât de nenorocit, preferă să se bucure de adevăr decât

de minciună. Va fi fericit, așadar, dacă, eliberat de orice tulburare, se va bucura doar de adevăr, prin care toate lucrurile sunt adevărate.